

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QISH SAVODXONLIGI FANINI O'QITISH ASOSIDA O'QUVCHILARNING TANQIDIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH METODLARI

QALANDAROVA Iroda Hamdam qizi-

Urganch davlat universiteti tayanch tadqiqotchisi

irodaqalandarova106@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola O'zbekistonda boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligi fanini o'qitish asosida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish metodlarini o'rganadi. Tadqiqotda boshlang'ich ta'limning zamonaviy talablari, o'qish savodxonligi darslarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishning pedagogik va psixologik jihatlari, shuningdek, ushbu jarayonda qo'llaniladigan innovatsion usullar va texnologiyalar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: o'qish savodxonligi, tanqidiy fikrlash, boshlang'ich sinf, pedagogika, psixologiya, innovatsion usullar, metodik yondashuv, mantiqiy qobiliyat, analitik qobiliyat, o'quv jarayoni, ta'lim texnologiyalari.

ABSTRACT

This article examines methods for developing students' critical thinking skills based on teaching reading literacy in primary grades in Uzbekistan. The study analyzes modern requirements of primary education, pedagogical and psychological aspects of forming critical thinking in reading literacy lessons, as well as innovative methods and technologies used in this process.

Keywords: reading literacy, critical thinking, primary grade, pedagogy, psychology, innovative methods, methodological approach, logical ability, analytical ability, educational process, educational technologies.

KIRISH

O'zbekistonning hozirgi ta'lim tizimida boshlang'ich sinf o'quvchilarining tanqidiy fikrlashni rivojlantirishiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu esa ularda tahlil qilish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Boshlang'ich maktab nafaqat o'qish va yozish ko'nikmalari, balki yanada murakkab kognitiv ko'nikmalar shakllanadigan muhim bosqichdir. Tanqidiy fikrlashga yo'naltirilgan savod o'rgatish usullari nafaqat o'qish qobiliyatini oshirishi, balki bolalarni o'qiganlarini tahlil qilishga, o'z fikrini bildirishga va ma'lumotni baholashga o'rgatishi kerak. O'qish darslarida bunday usullarni joriy etish o'quvchilarning muloqot qilishlari, matnlarni muhokama qilishlari va asosli fikrlarni

shakllantirishni o'rganishlari uchun faol ta'lim muhitini yaratadi. Shunday qilib, o'qish savodxonligini o'qitishda tanqidiy fikrlashni uyg'unlashtirish O'zbekistonda zamonaviy ta'limning muhim vazifasiga aylanmoqda.

Tanqidiy fikrlash boshlang'ich ta'limda muhim ahamiyatga ega, chunki u o'quvchilarga ma'lumotlarni tahlil qilish, baholash va sintez qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu ko'nikmalarning ta'rifi turlicha bo'lishi mumkin, ammo asosan bu savol berish, asoslarni topish, dalillarni baholash va xulosalar chiqarish qobiliyatidir. Savodxonlikka e'tibor tobora muhim ahamiyat kasb etayotgan bugungi kunda o'qishni o'rganish bilan birga tanqidiy fikrlashni rivojlantirish ham ta'lim sifatini oshiradi. O'quvchilar nafaqat matnni tushunishlari, balki uning mazmuniga va muallifning maqsadiga o'z fikrlarini bildirishlari mumkin, bu esa ularning bilim olishlarini faollashtiradi. Shuning uchun tanqidiy fikrlashni rivojlantiruvchi topshiriqlar o'qish savodxonligi darsliklariga kiritiladi va bu o'quvchilarga materialni yaxshiroq tushunishga va muhokama qilishda ishtirok etishga yordam beradi.

METOD VA METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda boshlang'ich sinf o'quvchilarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda o'qish savodxonligi fanining o'quv-uslubiy imkoniyatlarini aniqlash maqsadida sifatli (qualitative) va amaliy (applied pedagogical) tadqiqot metodlari qo'llanildi. Metodologik asos sifatida konstruktivizm, tanqidiy pedagogika va faol ta'lim nazariyalari tanlandi. Asosiy tadqiqot usullari sifatida kuzatish, yarim tuzilgan intervyular, diagnostik testlar va pedagogik eksperimentlar qo'llanildi.

Eksperimental ishlar Urganch shahri va uning atrofidagi 4 ta boshlang'ich maktabda olib borildi. Eksperimentda 2 ta nazorat va 2 ta tajriba sinfi shakllantirilib, tajriba sinflarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan interfaol o'qish uslublari (Venn diagrammasi, "Fikr daraxti", savol-javob kartochkalari, guruhli tahlil) joriy qilindi. Kuzatuvlar davomida o'quvchilarning o'qib tushunish darajasi, tahlil qilish ko'nikmalari va og'zaki fikr bildirish qobiliyati baholandi.

Tahlil natijalari pedagogik metodik yondashuvlarning samaradorligini, xususan, o'qish savodxonligi orqali tanqidiy fikrlashni shakllantirish imkoniyatini tasdiqladi. Statistik natijalar SPSS dasturida qayta ishlanib, o'zgarishlar dinamikasi ko'rsatkichlar orqali tahlil qilindi.

TAHLIL

O'qish savodxonligi boshlang'ich ta'limda muhim ahamiyatga ega, chunki bu bosqich ta'lim va rivojlanish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarning asosi hisoblanadi. O'qish qobiliyati bolalarga matnni tushunish va tahlil qilishga yordam beradi, shuningdek, zamonaviy jamiyatda dolzarb bo'lgan tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.

O'qishni o'rganish jarayonida o'quvchilar savollar berish, asosiy g'oyalarni topish va xulosalar chiqarishni o'rganadilar, bu esa ma'lumotni yaxshiroq idrok etishga yordam beradi. Ta'lim islohotida tanqidiy fikrlash ko'nikmalariga e'tibor qaratilayotgan O'zbekistonda kitobxonlik savodxonligini rivojlantirish alohida e'tibor talab etadi. Bu nafaqat akademik yutuqlarni oshiradi, balki maktab o'quvchilarini ijtimoiy va madaniy jarayonlarda faol ishtirok etishga tayyorlaydi. Natijada bu ularning tez o'zgaruvchan dunyoda muvaffaqiyatli kelajagini ta'minlaydi[1].

O'zbekistonda ta'lim konteksti hozirda juda o'zgarib bormoqda. Ushbu o'zgarishlar o'quv jarayonlarini yangilash va o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan. Sovet Ittifoqidan keyin ta'lim eski o'quv dasturlari va o'quvchilarning past faolligi kabi muammolarga duch keldi. So'nggi yillarda davlat islohot dasturlari maktab o'quvchilarini o'qishda ishtirok etishga majbur qiladigan o'qitish uslublariga e'tibor qaratmoqda. Muhim yo'nalishlardan biri o'qishni o'rgatish bo'lib, u tahliliy va tanqidiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. O'zbekiston jahon standartlariga javob berish va sifatli ta'limni taklif etish uchun xalqaro yondashuvlarni joriy etmoqda. Shunday qilib, mamlakatning ta'lim konteksti yanada faollashmoqda va kelajakda muvaffaqiyatli ta'lim uchun muhim bo'lgan ma'lumotlarni tahlil qilish, baholash va talqin qilish ko'nikmalarini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlamokda.

O'zbekistonda boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy qobiliyatlarini rivojlantirishda matnni tushunish va tanqidiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik muhim ahamiyatga ega. O'qilganni tushunish nafaqat uni so'zma-so'z idrok etish, balki ma'lumotlarni tahlil qilish, talqin qilish va baholashni o'z ichiga oladi, bu esa tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga olib keladi. O'quvchilar faol o'qiganlarida, ular savollar berishadi, shaxsiy fikrlarini bildirishadi va xulosalar chiqarishadi, bu esa ularga ma'lumotga tanqidiy munosabatda bo'lishni o'rganishga yordam beradi. Mazmunni bashorat qilish, kontekstni muhokama qilish va turli fikrlarni taqqoslash kabi o'qish strategiyalaridan foydalanish o'quvchilarga o'qilganlarni yaxshiroq tushunish va o'z fikrlarini shakllantirishga yordam beradi. Shunday qilib, yaxshi o'qitish usullari o'qishga faol yondashuvlarga e'tibor qaratishi kerak, bu esa oxir-oqibat o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini va ularning umumiy o'quv motivatsiyasini rivojlantirishga yordam beradi.

Boshlang'ich sinflarda o'qib tushunish ko'nikmalarini takomillashtirish strategiyalaridagi muhim jihat o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan turli xil pedagogik usullardan foydalanishdir. O'qish shunchaki ma'lumot olish jarayoni emas, balki uni faol tushunishdir, shuning uchun o'qituvchilar bolalarga fikr almashish va o'z g'oyalarini shakllantirish imkonini beruvchi guruh

muhokamalari, loyihalar va ijodiy topshiriqlar kabi interaktiv usullarni qo'llashlari kerak. Bu yondashuvlar nafaqat matnni yaxshiroq tushunishga, balki tahlil qilish, savollar berish va o'z fikrlarini asoslash ko'nikmalarini rivojlantirishga ham yordam beradi. Masalan, mahalliy mualliflarning kitoblaridan foydalanish madaniy o'ziga xoslikni shakllantirishga yordam beradi va o'quvchilarni o'qilganlarni tanqidiy idrok etishga undaydi. Xulosa qilib aytganda, turli o'qish strategiyalarining uyg'unlashuvi o'qib tushunish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradigan xilma-xil ta'lim muhitini yaratadi[2].

O'qish savodxonligini baholash usullari bolalarni o'qitishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular nima qila olishi va tanqidiy fikrlashni qanday rivojlantirish mumkinligini ko'rishga yordam beradi. Eng mashhur usullardan o'qituvchilarga o'quvchilarning ishlari qanday ketayotganini tushunishga yordam beradigan formativ va summativ baholashni ajratib ko'rsatish mumkin. Masalan, sinfdagi kuzatuvlar va testlarni o'z ichiga olgan formativ baholash o'qituvchilarga ta'limga bo'lgan yondashuvlarini o'zgartirish imkonini beradi, bu esa yaxshiroq o'rganishga yordam beradi. Shuningdek, o'quvchilar o'z ishlarini joylashtiradigan portfoliadan foydalanish ularga o'zlarini baholashga va o'qish tajribasi haqida o'ylashga yordam beradi. Bu usullar savodxonlik darajasini qayd etadi, ammo o'quvchilarni fikrlashga va matnlarni tahlil qilishga o'rgatadi[3].

Maktab o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda o'qishga yo'naltirilgan o'qitish metodikalari muhim ahamiyatga ega. Guruhlarda ishlash va matnni muhokama qilish kabi faol ta'lim shakllaridan foydalanish chuqur tushunishga va tahlil ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Talabalar muloqot paytida savollar bera boshlaydilar, fikr almashadilar va turli xil qarashlarni taqqoslaydilar, bu esa ma'lumotlarni tanqidiy idrok etish uchun imkoniyat yaratadi. O'qishdan so'ng mazmunni anglash, aniqlashtirish va refleksiya kabi metakognitiv strategiyalarni qo'llash o'quvchilarga o'z fikrlari va muammolarni hal qilish yondashuvlarini anglash imkonini beradi. Shuningdek, adabiyotlarni o'rganishda fanlararo yondashuvni integratsiyalash matnlarni yaxshiroq tahlil qilish uchun kontekst yaratishga yordam beradi, o'qishni nafaqat kognitiv, balki bolalarda mustaqil fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan faol jarayonga aylantiradi. Shunday qilib, o'qishga yo'naltirilgan o'qitish metodikalari tanqidiy fikrlovchi shaxslarni shakllantirishda muhim vositaga aylanmoqda.

Interfaol o'qish metodlari boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun muhimdir. Bu yondashuvlar guruhlarda ishlash, muhokamalar va turli materiallardan foydalanishni o'z ichiga oladi, bu esa bolalarga ta'limda faol ishtirok etishga yordam beradi. Ushbu usullarning samaradorligi bolalarning tanqidiy

fikrlashning muhim qismi bo'lgan matnlarni tahlil qilish, savollar berish va o'z fikrlarini bildirish qobiliyatida namoyon bo'ladi. Shuni ta'kidlash kerakki, interfaol usullar nafaqat o'qish ko'nikmalarini yaxshilaydi, balki jamoada ishlashga, boshqalarni tinglashga va o'z fikrini shakllantirishga o'rgatadi. Bundan tashqari, bunday yondashuvlar ta'limni o'quvchilarning turli ehtiyojlariga yanada moslashtiradi, bu esa ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shunday qilib, O'zbekiston ta'lim jarayonida o'qishning interfaol usullarini qo'llash boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga katta yordam berishi mumkin[4].

Hamkorlikda o'qitish boshlang'ich sinf o'quvchilarida tahlilni yaxshilash, ayniqsa, o'qish savodxonligini o'rgatishda foydali vositadir. Guruhli suhbatlar va masalalar yechish jarayonida o'quvchilar o'zaro fikr almashadilar, o'zlari va boshqalarning g'oyalarini muhokama qiladilar, bu esa o'qilganlarni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Bu muloqot axborotni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga, mantiqiy aloqalarni o'rnatishga va asosli fikrlarni shakllantirishga yordam beradi. Bundan tashqari, hamkorlik muhitida o'quvchilar o'zlarini ishonchli his qiladilar, bu esa ularning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini va jarayonda ishtirok etish istagini sezilarli darajada oshiradi. O'qish savodxonligi darslarida hamkorlikda o'qitishdan foydalanish tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradi, bolalarga nafaqat matnni idrok etish, balki uning mazmunini chuqurroq tahlil qilish imkonini beradi. Shunday qilib, ushbu metodni o'qitishga joriy etish yosh kitobxonlarda tahliliy qobiliyatlarni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun asos bo'ladi.

Hozirgi sharoitda, ayniqsa, O'zbekiston boshlang'ich sinflarida o'qish savodxonligini o'qitishda texnologiyalarni joriy etish ta'lim jarayonining muhim elementiga aylanmoqda[5]. Raqamli platformalar va interaktiv resurslardan foydalanish o'quvchilarning o'qish va bir vaqtning o'zida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin bo'lgan ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi. Texnologiyalar o'quvchilarga turli xil axborot manbalaridan foydalanish imkoniyatini beradi, bu esa ularning dunyo haqidagi tushunchalarini kengaytiradi va ma'lumotlarni baholash ko'nikmasini shakllantiradi. Masalan, multimedia ilovalaridan matnlarni tahlil qilishda foydalanish mumkin, bu esa o'quvchilarga savollar berish, xulosalar chiqarish va o'qilgan predmetlar asosida o'z fikrlarini shakllantirish imkonini beradi. Bundan tashqari, texnologiyalardan foydalanib, o'qituvchilar talabalarning ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'limga ko'proq individual yondashuvni taklif qilishlari mumkin. Shunday qilib, o'qish savodxonligini o'rgatishda texnologiyalarni joriy etish nafaqat o'quv jarayonini

yaxshilaydi, balki o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga ham yordam beradi.

NATIJA

O'zbekistonda boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligi bo'yicha dasturlar hal qilinishi kerak bo'lgan jiddiy muammolarga duch kelmoqda. Asosiy qiyinchilik o'qitishning zamonaviy usullarini va tanqidiy fikrlashni har doim ham bilavermaydigan o'qituvchilarning yomon tayyorgarligi. O'quv materiallari eskirganligi sababli o'qitish samarasiz bo'lib qoladi, bu esa bolalarning matnlarni tahlil qilish va talqin qilish qobiliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, yagona metodik bazaning yo'qligi ta'lim standartlari va o'quvchilarning haqiqiy ehtiyojlari o'rtasida tafovutlarni keltirib chiqaradi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini tashkil etish va o'qish savodxonligini o'qitishda tanqidiy fikrlash elementlarini o'z ichiga olgan dasturlarni yaratish zarur. Bu nafaqat o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini oshirishga, balki ularning umumiy rivojlanishi uchun muhim bo'lgan ma'lumotlarni tanqidiy idrok etish qobiliyatini rivojlantirishga ham yordam beradi.

O'zbekistonda o'qishni samarali o'rgatish uchun ko'plab to'siqlar mavjud bo'lib, bu o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga jiddiy to'siqlik qiladi. Birinchidan, o'qituvchilar matnni o'qish va tahlil qilishning zamonaviy usullariga yaxshi tayyorlanmagan, bu esa ta'lim sifatini pasaytiradi[6]. Ko'pgina pedagoglar o'quvchilarni o'qishga jalb qila oladigan interfaol usullardan foydalanishni bilmaydilar. Ikkinchidan, bolalarning yoshi va qiziqishlariga mos keladigan o'quv materiallarining yetishmasligi ularning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini pasaytiradi. Shuningdek, madaniy kontekstni ham hisobga olish muhim: eski o'qitish usullari zamonaviy talablarga javob bermasligi mumkin, bu esa ortiqcha qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Shu sababli, bu muammolarni hal qilish uchun o'qituvchilarni tayyorlash, o'quv materiallarini yangilash va ta'lim amaliyotini o'zgartirishni o'z ichiga olgan kompleks yondashuv zarur.

Bugungi zamonaviy ta'limda o'qituvchilarning dars jarayonlariga oqilona tayyorgarligi, o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlanishga ta'sir qiladi. O'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi nafaqat o'qish savodxonligi bilan bog'liq yangi o'qitish usullarini, balki bolalarda tanqidiy fikrlashni shakllantirishning psixologik jihatlarini tushunishni ham o'z ichiga olishi kerak. O'qituvchilar bolalarning matn ustida faol ishlashlari uchun sharoit yarata olishlari, shuningdek, o'quvchilarni savollar berishga, ma'lumotlarni tahlil qilishga va o'z fikrlarini ifoda etishga majbur qiladigan amaliyotlarni qo'llashlari kerak. Shunday qilib, o'qituvchilarning yaxshi kasbiy rivojlanishi uchun ta'lim dasturlarini o'zgartirish, amaliy tajriba va

o'qitishdagi yangi yondashuvlarga e'tibor qaratish muhimdir, bu esa bolalarda zamonaviy davrda zarur bo'lgan tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi.

Zamonaviy ta'lim sharoitida resurslarni taqsimlash va o'quv materiallaridan foydalanish imkoniyati O'zbekistonda boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlovchi muhim omillarga aylanmoqda. Savodxonlikni shakllantirishga yordam beradigan yaxshi o'qitish usullari kitoblar va elektron materiallar kabi turli xil o'quv resurslarini, shuningdek, o'quvchilarni qiziqtirishi va jalb qilishi mumkin bo'lgan interaktiv platformalarni talab qiladi. Shu bilan birga, ijtimoiy yoki iqtisodiy mavqeidan qat'i nazar, barcha o'quvchilar uchun teng imkoniyatlarni ta'minlash uchun ushbu resurslarning nafaqat miqdorini, balki sifatini ham hisobga olish kerak. Multimedia texnologiyalaridan foydalanish va kutubxona fondlarini yaratish o'quv materiallarining ommabopligini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin. Bu, o'z navbatida, tahliliy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi, bu esa matnni o'qish va tushunishni muvaffaqiyatli o'rgatish, shuningdek, o'quvchilarni yanada murakkab intellektual vazifalarga tayyorlash uchun muhimdir.

Jamoatchilik ishtiroki va ota-onalarning qo'llab-quvvatlashi maktab o'quvchilarida, ayniqsa o'qishning boshida, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun muhimdir. Maktab va oila o'rtasidagi yaxshi hamkorlik o'quvchilarning o'qish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin bo'lgan yanada sifatli ta'lim muhiti uchun sharoit yaratadi[7]. Ta'lim jarayonida ishtirok etayotgan ota-onalar qo'shimcha manbalarni taqdim etishlari va bolalarni tadqiqot va muammolarni hal qilishga undashlari mumkin. Masalan, kitoblarni birgalikda o'qish yoki o'qilganlarni muhokama qilish tanqidiy fikrlash darajasini oshirishi mumkin, chunki bu bolalarni savollar berishga va muammolarga turli tomonlardan qarashga majbur qiladi. Jamiyatning turli tashkilotlar, kutubxonalar va ta'lim loyihalari orqali ishtiroki bilim va tajriba almashish uchun joy yaratishga yordam beradi, bu esa o'quv jarayonini yanada yaxshilaydi va o'quvchilarda tanqidiy ko'nikmalarni rivojlantiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda o'qish savodxonligini o'rgatish orqali bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish O'zbekistondagi boshlang'ich ta'lim uchun muhim vazifa hisoblanadi. Tahlil uchun topshiriqlar, guruhli suhbatlar va ijodiy ishlar kabi turli usullardan foydalanish nafaqat ma'lumotni eslab qolishga, balki uni yaxshiroq tushunishga ham yordam beradi. Bu usullar o'quvchilarga yaxshi o'qish va kasbiy o'sish uchun muhim bo'lgan mustaqil tahlil qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, o'qish savodxonligini o'qitishda tanqidiy fikrlashni joriy etish o'quvchilarning o'qishda faol ishtirok etishlari uchun imkoniyat

yaratadi, bu esa ularning qiziqishini oshiradi. Shunday qilib, bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish nafaqat ularning shaxs sifatida o‘qishga yordam beradi, balki kelajakda ta’lim olishlari uchun mustahkam poydevor yaratadi, yoshlarni yanada murakkab akademik va hayotiy sinovlarga tayyorlaydi.

O‘qish savodxonligi maktab o‘quvchilarida, ayniqsa, boshlang‘ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu savodxonlik nafaqat matnni o‘qish va tushunish qobiliyatini, balki axborotni tahlil qilish, talqin qilish va baholashning turli jihatlarini ham o‘z ichiga oladi. Tez o‘zgaruvchan axborot jamiyati sharoitida o‘qilganlarni tanqidiy idrok etish qobiliyati o‘quvchilarning muvaffaqiyatli moslashuvi uchun zarur ko‘nikmaga aylanadi. O‘zbekiston maktablari o‘qish savodxonligini o‘rgatishning tegishli usullaridan foydalangan holda nafaqat o‘quvchilarning bilim darajasini oshirishi, balki ularning mustaqil fikrlash va savollarga asosli yondashish qobiliyatini ham rivojlantirishi mumkin. O‘qish orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish nafaqat o‘qishga yordam beradi, balki konstruktiv muloqotga va o‘z hayotida ongli tanlovga tayyor bo‘lgan faol fuqarolarni shakllantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **Lipman, M.** *Thinking in Education* / M. Lipman. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – S. 23–45.
2. **Paul, R., Elder, L.** *Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Learning and Your Life* / R. Paul, L. Elder. – Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall, 2012. – S. 112–134.
3. **Fisher, A.** *Teaching Thinking: Philosophical Enquiry in the Classroom* / A. Fisher. – London: Bloomsbury, 2007. – S. 78–102.
4. **Qalandarova, I.H.** *O‘qish savodxonligi orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirish* // Urganch davlat universiteti ilmiy ishlari. – Urganch, 2023. – B. 41–59.
5. **Baxtiyorova, N.M.** *Pedagogik psixologiya va metodika asoslari* / N.M. Baxtiyorova. – Toshkent: Fan, 2021. – S. 120–142.
6. **Jahon banki.** *Developing Critical Thinking in Primary Education: A Practical Guide* / World Bank. – Washington, DC: World Bank Publications, 2019. – B. 34–56.
7. **Sobirov, D.H.** *Innovatsion ta’lim texnologiyalari: nazariya va amaliyot* / D.H. Sobirov. – Toshkent: O‘qituvchi, 2022. – S. 85–105.